

Προσομοίωση δασολιβαδικού συστήματος στο Λονδίνο

Αγροδασικά Συστήματα και Αγρο-Περιβαλλοντική Πολιτική

Αγροδασικά συστήματα θεωρούνται τα συστήματα στα οποία η διαχείριση παραγωγικών δέντρων συνδυάζεται με άλλες γεωργικές πρακτικές, είτε με καλλιέργειες στον υπόροφο, είτε με βόσκηση της φυτικής βιομάζας από εκτρεφόμενα ζώα είτε με συνδυασμό των πρακτικών.

Τα αγροδασικά νο 2

Περιεχόμενα

- Αγροδασικά Συστήματα και Αγρο-Περιβαλλοντική Πολιτική
- Η αγροδασοπονία στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ)
- Ευρωπαϊκό ερευνητικό έργο AGFORWARD
- Η αποδοχή της Αγροδασοπονίας από τους νέους μελλοντικούς επιστήμονες
- Η βαλανιδιά του Παπαδιαμάντη
- Ημερίδες για την Αγροδασοπονία
- Arnold M. Schultz

Τα αγροδασικά συστήματα είναι αναπόσπαστο μέρος των συστημάτων διαχείρισης της γης στη Μεσόγειο και στη Μέση Ανατολή από την αρχή της γεωργίας – κτηνοτροφίας, είτε σε φυτείες, είτε σε δενδρώνες. Τα πιο κοινά είδη δέντρων σε αυτά τα συστήματα είναι οι βελανιδιές, οι χαρουπιές, οι αμυγδαλιές, οι ελιές και οι καστανιές, σε συνδυασμό με πολύ μεγάλη ποικιλία καλλιεργούμενων φυτών (σιτηρά, ψυχανθή, κτηνοτροφικά φυτά, κ.ά.) και εκτρεφόμενων ζώων (πρόβατα, αίγες, χοίρους) με πολύ μεγάλη ποικιλία διαχειριστικών πρακτικών. Το γεγονός ότι τα συστήματα αυτά είναι εκτατικά, τα είδη των φυτών και των ζώων που συμμετέχουν είναι προσαρμοσμένα στις Μεσογειακές συνθήκες, ενώ πολύ συχνά αξιοποιούν περιοχές όχι κατάλληλες για καλλιέργεια (λοφώδεις, ημι-ξηρές, σε μεγάλες κλίσεις, σε υψηλό υψόμετρο) Έτσι τα συστήματα αυτά είναι πολύ σημαντικά για την ανακύκλωση των θρεπτικών, την προστασία του εδάφους και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

Τις τελευταίες δεκαετίες πολλά αγροδασικά συστήματα δέχτηκαν έντονες πιέσεις, όπως: (α) εντατικοποίηση της καλλιέργειας ή/και της εκτροφής ζώων που έκανε την ύπαρξη δέντρων περιττή ή και επιζήμια και (β) εγκατάλειψη του συστήματος για λόγους που έχουν να κάνουν με την απώλεια της οικονομικής αξίας των προϊόντων από τα δέντρα (π.χ. βελανίδια) ή εγκατάλειψη της περιοχής λόγω της έλλειψης ανταγωνιστικότητας των εκτατικών αυτών συστημάτων σε σχέση με σύγχρονα και εντατικά συστήματα.

Στην Ελλάδα, τέτοια συστήματα απαντώνται σχεδόν παντού. Στη νότια Ελλάδα κυρίαρχο είδος δένδρων είναι οι βελανιδιές και οι χαρουπιές, ενώ στη βόρεια Ελλάδα οι καστανιές. Σε πολλές περιοχές της χώρας εκτάσεις με

ελαιώνες μη εντατικής καλλιέργειας μπορούν να χαρακτηριστούν ως αγροδασικά συστήματα, κυρίως σε συνδυασμό με την κτηνοτροφία. Από την άποψη της συμμετοχής των αγροδασικών συστημάτων στον χαρακτηρισμό του τοπίου της υπαίθρου, και παρά το γεγονός ότι οι πιέσεις στα συστήματα αυτά ήταν σημαντικές και πολλά από αυτά έχουν εγκαταλειφθεί, η ύπαρξη των δέντρων κάνει την παρουσία τους ακόμη αισθητή στο τοπίο.

Όσον αφορά σε πολιτικές, τα αγροδασικά συστήματα έχουν αγνοηθεί συστηματικά από όλες τις πολιτικές παρεμβάσεις στον αγροτικό χώρο. Για το γεγονός αυτό φαίνεται να υπάρχουν δύο διαφορετικοί λόγοι: Ο πρώτος έχει να κάνει με το ότι τα συστήματα αυτά είναι εξ ορισμού πολυλειτουργικά, οπότε από την αρχή ήταν δύσκολο να καταταχθούν μαζί με τις υπόλοιπες κατηγορίες χρήσης γης. Το γεγονός ότι πολλά από τα είδη των δένδρων των συστημάτων αυτών χαρακτηρίζονται ως “δασικά”, δεν βοηθά στο να μπορούν να συμπεριληφθούν στις γεωργικές ή αγροτικές χρήσεις γης. Το αποτέλεσμα είναι να μην ενταχθούν στις “αγροτικές” ή στις “δασικές” πολιτικές. Ο δεύτερος λόγος αναφέρεται στο ότι τα συστήματα αυτά δυστυχώς δεν αναγνωρίστηκαν ως σημαντικά για τις παραγωγικές (υλικά προϊόντα) ή τις μη-παραγωγικές (υπηρεσίες, όπως προστασία φυσικών πόρων και βιοποικιλότητας, διατήρηση πολιτισμικού τοπίου) ιδιότητες τους και επομένως δεν θεωρήθηκε “απαραίτητο” να ενισχυθεί η διατήρησή τους.

Αυτό αφορά τόσο τις λεγόμενες πολιτικές “εγγυήσεων” της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), όσο και την πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου, σε αντίθεση με άλλες χώρες της Μεσογεί-

ου, όπου τα αγροδασικά συστήματα (κυρίως με βελανιδιές, αλλά και με καστανιές) θεωρήθηκαν ως σημαντικά και περιλήφθηκαν σε αγρο-περιβαλλοντικά μέτρα, στο μέτρο των Λιγότερο Ευνοημένων Περιοχών, σε πολιτικές ποιοτικών προϊόντων και προϊόντων προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης ή ονομασίας προέλευσης. Ταυτόχρονα, η νέα νομοθεσία σχετικά με τους βοσκότοπους που χαρακτηρίζει την έκταση τέτοιων συστημάτων με “δασικά” είδη ως “δασική” και δεν επιτρέπει την ενίσχυση παραγωγών που χρησιμοποιούν τέτοια συστήματα ως βοσκότοπους δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τους παραγωγούς που διαθέτουν τέτοιες εκτάσεις.

Καθώς ο σχεδιασμός των αγρο-περιβαλλοντικών μέτρων της νέας περιόδου της ΚΑΠ ολοκληρώνεται, προκύπτουν μια σειρά από ερωτήματα σχετικά με ένα τέτοιο μέτρο. Σε τι είδους συστήματα θα έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα; Τι είδους παρεμβάσεις θα μπορούσαν να είναι επιλέξιμες για πληρωμή;

Προσωπική μου γνώμη είναι ότι προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε συστήματα που χρησιμοποιούνται ακόμη, έστω και με άλλη χρήση σε σχέση με παλαιότερες, και που έχουν μεγάλη περιβαλλοντική αξία, αλλά και μπορούν να συμβάλλουν σε καλύτερη διαχείριση πόρων που βρίσκονται υπό πίεση. Τέτοια συστήματα είναι αυτά με βελανιδιές και χαρουπιές στα νησιά του Αιγαίου, στην Κρήτη και στη νότια Ελλάδα γενικότερα. Πολλές εκτάσεις σε αυτές τις περιοχές που είχαν στο παρελθόν τέτοια συστήματα, βρίσκονται σε σημαντική πίεση από έντονη βόσκηση. Η διατήρηση αυτών των συστημάτων και η δημιουργία νέων θα μπορούσε να συμβάλλει στην προστασία του εδάφους από τη διάβρωση με την αύξηση της κάλυψης, τη

δημιουργία μικροκλιμάτων στο έδαφος και στην ατμόσφαιρα κοντά στα δέντρα που μπορούν να αυξήσουν τα επίπεδα εδαφικής και ατμοσφαιρικής υγρασίας που είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις ξηρο-θερμικές συνθήκες και έχοντας υπόψη και την κλιματική μεταβολή, ενώ τέλος, οι καρποί αποτελούν άριστη ζωοτροφή. Όσον αφορά στις υποχρεώσεις των δικαιούχων αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη φροντίδα δέντρων (κλάδεμα, άρδευση και προστασία από βόσκηση νέων δέντρων), τη φροντίδα του υποορόφου (με φύτευση ξηρικών κτηνοτροφικών ή σιτηρών, είτε με τη διατήρηση της φυσικής λιβαδικής - φρυγανικής βλάστησης) και καθαρισμό με μηχανικά μέσα και ελεγχόμενη βόσκηση. Η παροχή ξυλείας από τις κλαδέψεις και από νεκρά – άρρωστα δέντρα μπορεί να είναι μια επιπλέον παροχή προϊόντων. Η συντήρηση των αναβαθμίδων όπου αυτές υπάρχουν θα συμβάλλει ακόμη περισσότερο στους περιβαλλοντικούς στόχους του μέτρου και στην προστασία του πολιτισμικού τοπίου των νησιών.

Στις φωτογραφίες φαίνονται χαρακτηριστικά παραδείγματα από τέτοια συστήματα με βελανιδιές από τη Λέσβο, όπου καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις στο Βόρειο – Βορειοδυτικό Τμήμα του νησιού. Παλαιότερα τα βελανίδια είχαν μεγάλη εμπορική αξία για κατεργασία δερμάτων και ζωοτροφή και ο υπόροφος καλλιεργούνταν με σιτηρά και καπνό και βόσκονταν. Σήμερα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως βοσκότοποι. Εικόνες από ένα τέτοιο σύστημα στην Άγρα μπορείτε να δείτε στο βίντεο στο ακόλουθο σύνδεσμο:

http://enrd.ec.europa.eu/policy-in-action/rdp_view/en/view_projects_en.cfm?action=detail&backfuse=jsview&postcard_id=11400

Φωτογραφία 1: Αγροδασικό σύστημα με βελανιδιές σε αναβαθμίδες στη Λέσβο.

Φωτογραφία 3: Εγκαταλελειμμένο αγροδασικό σύστημα με βελανιδιές στη Φίλια Λέσβου που καλύπτει μεγάλο μέρος της περιοχής.

Φωτογραφία 2: Αγροδασικό σύστημα με βελανιδιές σε αναβαθμίδες στη Λέσβο, παλαιότερα καλλιεργούμενο με σιτηρά και καπνό, σήμερα βοσκούμενο.

Φωτογραφία 4: Εγκαταλελειμμένο αλώνι για σιτηρά σε αγροδασικό σύστημα με βελανιδιές στη Λέσβο.

Θανάσης Κίζος
Τμήμα Γεωγραφίας, Πανεπιστήμιο
Αιγαίου, Λόφος Πανεπιστημίου,
Μυτιλήνη 81100,
akizos@aegean.gr

Η αγροδασοπονία στα πλαίσια της Κοινής Αγρο- τικής Πολιτικής (ΚΑΠ)

Τα περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη της αγροδασοπονίας έχουν αναγνωριστεί από τη δεκαετία του '90 στην Ευρώπη. Η αγροδασοπονία συμβάλλει στη μετρίαση των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στη βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους, στην αποφυγή της επιφανειακής απορροής των υδάτων και της διάβρωσης του εδάφους, στη συγκράτηση του άνθρακα και στη βελτίωση του τοπίου αλλά και στη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών των αγροτών και στη μείωση των εισαγωγών πολύτιμης ξυλείας. Ερευνητικά αποτελέσματα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (SAFE-Silvoarable Agroforestry For Europe), έδειξαν ότι σε 90 εκατομμύρια εκτάρια γεωργικής γης μπορούν να εγκατασταθούν δασογεωργικά συστήματα, που μπορούν να βελτιώσουν το αγροτικό τοπίο της Ευρώπης και να μετριάσουν τις επιδράσεις αλόγιστων πρακτικών του παρελθόντος με αποτέλεσμα τη νιτρορύπανση και τη διάβρωση των γεωργικών εδαφών. Από έρευνα που έγινε σε 8 χώρες στα πλαίσια του ίδιου προγράμματος βρέθηκε ότι το 30% των αγροτών θα εγκαθιστούσαν δασογεωργικά συστήματα στις γεωργικές εκτάσεις τους με την προϋπόθεση ότι θα υπήρχε κίνητρο ή αλλιώς κάποια επιδότηση για την προσπάθεια αυτή.

Νέο δασογεωργικό σύστημα με καρυδιές και αγριοκερασιές σε συνδυασμό με καλαμπόκι στην Εράτυρα Κοζάνης

Διαμόρφωση κόμης δέντρου αγριοκερασιάς σε δασογεωργικό σύστημα με σκοπό τη δημιουργία μεγάλου μήκους άκλαδου κορμού

Η αγροδασοπονία αναγνωρίστηκε ως ξεχωριστή χρήση γης από την Ευρωπαϊκή Ένωση το 2005 και περιλήφθηκε στο άρθρο 44 του Κανονισμού 1698/2005. Στη συνέχεια, εντάχθηκε στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 στο 2ο Πυλώνα, ως δασογεωργικό μέτρο με αριθμό 222 για χρηματοδότηση με τίτλο «Πρώτη εγκατάσταση δασογεωργικών συστημάτων σε γεωργική γη». Αρχικά, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ) αξιολόγησε θετικά τη χρησιμότητα του άρθρου 44 για τη χώρα μας και αποφάσισε να εφαρμόσει το μέτρο 222 πιλοτικά. Εντούτοις, το καλοκαίρι του 2007 αφαιρέθηκε ξαφνικά από το πρόγραμμα «Α. Μπαλτατζής», στο οποίο είχε ενταχθεί, με αποτέλεσμα να μην έχει εφαρμοστεί μέχρι σήμερα. Το μέτρο εφαρμόστηκε σε άλλες χώρες της Ευρώπης με μεγάλη ή μικρότερη επιτυχία. Συγκεκριμένα, στη Γαλλία, στο Βέλγιο, στην Ιρλανδία και στην Ουγγαρία εφαρμόστηκε με μεγάλη επιτυχία και απορροφήθηκε σχεδόν όλο το διαθέσιμο ποσό της επιδότησης. Στην κεντρική Ισπανία, στην Ολλανδία και στο Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε μερική απορρόφηση και μέτριο ενδιαφέρον των αγροτών, ενώ στη βόρεια Ιταλία, οι αγρότες έδειξαν πολύ μικρό ενδιαφέρον πιθανόν λόγω της έλλειψης πληροφόρησης για τα πλεονεκτήματα των συστημάτων αυτών. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η χώρα με τη μεγαλύτερη έκταση νέων αγροδασικών συστημάτων είναι η Γαλλία, όπου από το 2000 υπήρχαν εθνικά προγράμματα ενίσχυσης για την εγκατάσταση τέτοιων συστημάτων. Με το ρυθμό που ακολουθείται μέχρι τώρα, αναμένεται ότι το 2025 θα έχουν εγκατασταθεί στη Γαλλία 500.000 εκτάρια αγροδασικών συστημάτων με τεράστια για τη χώρα περιβαλλοντικά και οικονομικά οφέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε τον Οκτώβριο του 2011, ότι το αγροδασικό μέτρο θα περιληφθεί και στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2014-2020 και μάλιστα βελτιωμένο. Στον Ευρωπαϊκό Κανονισμό 1305/2013, το άρθρο 23 αναφέρεται στην εγκατάσταση αγροδασικών συστημάτων και ο αύξοντας αριθμός του στα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα της νέας ΚΑΠ είναι 8. Το μέτρο προβλέπει την εγκατάσταση αγροδασικών συστημάτων σε γεωργικές καλλιέργειες (ιδιόκτητες εκτάσεις) και σε δασικές εκτάσεις (όπου τη διαχείριση έχουν ιδιώτες ή Δήμοι). Προβλέπει επίσης ενίσχυση για τη συντήρηση των συστημάτων που θα εγκατασταθούν μέχρι τα 5 πρώτα έτη. Η οικονομική ενίσχυση φτάνει το 80% της συνολικής δαπάνης. Τα πλεονεκτήματα του μέτρου για τη φυτεία δέντρων σε γεωργική γη αφορούν τους γεωργούς, το κράτος και το αγροτικό περιβάλλον ενώ για την αραίωση δασικών εκτάσεων για βόσκηση αγροτικών ζώων αφορούν τους κτηνοτρόφους, τους Δήμους και το κράτος και το δασικό περιβάλλον

(<http://www.agroforestry.gr/pages/wp-content/uploads/Άρθρο-23.pdf>).

Την περίοδο αυτή ετοιμάζεται το Τεχνικό Δελτίο του μέτρου από ειδική επιτροπή των Υπουργείων Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής και της Διαχειριστικής Αρχής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Ελπίζουμε με τις προσπάθειες και τις παραινέσεις όλων των φορέων που ενδιαφέρονται για το μέτρο αυτό να υιοθετηθεί τελικά από τη χώρα μας έστω και για πιλοτική εφαρμογή στη νέα ΚΑΠ (2014-2020).

Κ. Μαντζανάς
Γ. Γραμματέας ΕΑΔ

Ευρωπαϊκό ερευνητικό έργο AGFORWARD

Το AGFORWARD, ένα νέο τετραετές ευρωπαϊκό ερευνητικό έργο για την αγροδασοπονία, ξεκίνησε και η εναρκτήρια συνάντηση πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Cranfield του Ηνωμένου Βασιλείου στις 21-22 Ιανουαρίου 2014. Τη συνάντηση παρακολούθησαν 46 μέλη από 26 ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα. Οι σύνεδροι παρακολούθησαν την επισκόπηση του έργου, μία σύνοψη της προηγούμενης έρευνας στην αγροδασοπονία καθώς και σύντομες παρουσιάσεις του κάθε πακέτου εργασίας. Ακολούθησαν συνεδρίες σε θέματα οικονομικών, διαχείρισης και άλλων θεμάτων του έργου. Την τελευταία μέρα υπήρξε μια προαιρετική εκδρομή σε ένα τοπικό «πάρκο» όπου μεταξύ των δέντρων της περιοχής βόσκουν πρόβατα και βοοειδή ελεύθερης βοσκής.

Στο AGFORWARD θα συμμετέχουν φυσικά πρόσωπα, όπως κτηματίες, αγρότες, κτηνοτρόφοι αλλά και σύλλογοι και τοπικοί φορείς από 15 Ευρωπαϊκές χώρες με σκοπό να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο οι αγροδασοπονικές πρακτικές μπορούν να δημιουργήσουν κερδοφόρα, παραγωγικά και επωφελή για το περιβάλλον καλλιεργητικά συστήματα. Αυτές οι ομάδες αποτελούν τη «ραχοκοκαλιά» του έργου και η ενεργή συμμετοχή τους θα είναι ζωτικής σημασίας. Η ομάδα των 26 ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων θα συντονίζεται από τον Dr. Paul Burgess από το Πανεπιστήμιο του Cranfield, Τμήμα της Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας.

Ο Dr. Paul Burgess αναφέρει χαρακτηριστικά: «Ιστορικά, η γεωργία και η δασοκομία διαχειρίζονταν και ρυθμιζονταν ξεχωριστά. Στο πλαίσιο των

πρόσφατων ανησυχιών για την ασφάλεια των τροφίμων, τη ζήτηση για βιοενέργεια και θεμάτων που αφορούν το περιβάλλον τα οποία απαιτούν τη θεώρησή τους σε μεγαλύτερη κλίμακα δηλ. τοπίου, χρειάζεται μια νέα προσέγγιση. Ένας τρόπος για να διατηρηθεί η παραγωγή και να αποκτηθούν περιβαλλοντικά οφέλη είναι να υπάρξει συνεργασία με τους αγρότες έτσι ώστε να προσδιοριστεί πώς η ενσωμάτωση δέντρων μπορεί να προσφέρει πιο αειφόρα καλλιεργητικά συστήματα με παράλληλη διατήρηση ή και αύξηση της κερδοφορίας. Μπορεί επίσης να υπάρξουν ευρύτερα οφέλη για την κοινωνία.»

Στην περιοχή της Μεσογείου, τέτοιες ομάδες θα συσταθούν στην Πορτογαλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα. Ο Dr. Gerardo Moreno (Πανεπιστήμιο της Extremadura, Ισπανία) θα ηγείται πακέτου εργασίας το οποίο θα επικεντρωθεί σε ομάδες εργασίας εμπλεκόμενων φορέων με αγροδασικά συστήματα υψηλής φυσικής αξίας, όπως το σύστημα Dehesa στην Ισπανία, montados στην Πορτογαλία, βοσκόμενα δρυοδάση στη Σαρδηνία, δασολίβαδα βαλανιδιάς στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων Ευρωπαϊκών βοσκόμενων δασικών εκτάσεων. Η καθηγήτρια Αναστασία Παντέρια (ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας) θα ηγείται ομάδας που θα επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση άλλων καλλιεργειών ή/και ζώων σε ελιές και οπωρώνες. Άλλες ομάδες θα εξετάσουν πώς και που τα δέντρα μπορούν να παρέχουν οφέλη σε αροτραίες καλλιέργειες και κτηνοτροφικά συστήματα.

Τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας θα περιληφθούν σε μοντέλα και θα οδηγήσουν σε προτάσεις για τους αγρότες προκειμένου να εφαρμόσουν βέλτιστες πρακτικές στη γεωργία με ξυλώδη είδη. Ένα πακέτο θα

επικεντρωθεί στην αξιολόγηση των συστημάτων σε κλίμακα γεωργικής εκμετάλλευσης και πεδίου με επικεφαλής τον Dr. Joao Πάλμα από το Instituto Superior de Agronomia, Πορτογαλία. Η καθηγήτρια Rosa Mosquera - Losada (Universidade de Santiago de Compostela, Ισπανία) θα ηγείται ενός πακέτου εργασίας, το οποίο θα επικεντρωθεί στην προώθηση των αγροδασοπονικών συστημάτων μέσω της αναπτυξιακής πολιτικής.

Η διάχυση των αποτελεσμάτων είναι ένα βασικό μέρος των δραστηριοτήτων του έργου. Αυτή τη στιγμή κατασκευάζεται ο δικτυακός τόπος του έρ-

γου στο www.agforward.eu και θα χρησιμοποιηθεί για να κοινοποιήσει τα ευρήματα στους αγρότες, τους ερευνητές, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και στο ευρύ κοινό.

Το AGFORWARD χρηματοδοτείται από το 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του KBBE.

Περισσότερες πληροφορίες :

P.Burgess @ cranfield.ac.uk

pantera@teiste.gr

gmoreno@unex.es

Αναστασία Παντέρα

Η αποδοχή της Αγροδασοπονίας από τους νέους μελλοντικούς επιστήμονες

Η Αγροδασοπονία, πέρα από πολλά υποσχόμενη προοπτική για την οικονομική ανάπτυξη της Ελληνικής υπαίθρου στα πλαίσια της ΚΑΠ, προβάλλει και ως αναδυόμενη επαγγελματική προοπτική για τους νέους μελλοντικούς επιστήμονες, τελειόφοιτους των Τμημάτων Δασοπονίας & Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, Φυτικής Παραγωγής και Ζωικής Παραγωγής των Ελληνικών ΤΕΙ. Αυτό κατέδειξε έρευνα που διεξήχθη το διάστημα Φεβρουάριος-Απρίλιος 2013 σε φοιτητές αντίστοιχων Τμημάτων του ΤΕΙ Θεσσαλίας. Η έρευνα έγινε στα πλαίσια της μεταπτυχιακής διατριβής της γράφουσας με τίτλο Business Model Identification and Perceptions for Agroforestry Consulting Co. (Staffordshire University, UK).

Το δείγμα αποτελούνταν από 195 φοιτητές (59% άνδρες) των τριών Τμημάτων. Δεκαεπτά (17) από τις συνολικά δεκαεννέα (19) ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου και δύο (2) ανοικτές. Διερευνήθηκε ο βαθμός γνώσης των φοιτητών για την παραδοσιακή Αγροδασοπονία, ενώ ζητήθηκε η άποψή τους σχετικά με τις προοπτικές του πρωτογενούς τομέα για τη χώρα μας. Επιπλέον τους ζητήθηκε να σκιαγραφήσουν τις προοπτικές μίας Επιχείρησης Συμβούλων των αγροτών σε θέματα Αγροδασοπονίας και τους απευθύνθηκαν ερωτήματα ώστε να διερευνηθεί η επιθυμία τους να συμμετάσχουν στην Εταιρία. Το 79% των φοιτητών προέρχονταν από αγροτικές περιοχές (κυρίως από Θεσσαλία, 57%) και από αγροτικές οικογένειες (51%). Το 21% του συνόλου των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι θα επιθυμούσαν να κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές στην Αγροδασοπονία.

Η συντριπτική πλειοψηφία (97%) δήλωσε ότι οι αγροτικές επαγγελματικές δραστηριότητες θα πρέπει να ενισχυ-

θούν περαιτέρω στη χώρα μας από την κεντρική πολιτική. Το 68% δήλωσε ότι το επάγγελμα του γεωργού έχει καλές προοπτικές, ενώ το 40% ότι θα μπορούσαν να γίνουν αγρότες οι ίδιοι, και το 48% ότι αν ήταν αγρότες θα εφάρμοζαν την αγροδασοπονία. Τέλος, το 69% πιστεύει ότι τα αγροδασολιβαδικά είναι οικονομικώς επικερδέστερα έναντι των άλλων δύο συστημάτων (δασολιβαδικών, αγροδασικών).

Σχετικά με το βαθμό γνώσης τους για την εφαρμογή της Αγροδασοπονίας κατά το παρελθόν ένα 27% δήλωσε ότι γνωρίζει με ασφάλεια πως εφαρμόζοταν, ενώ το 55% δεν είχε ξεκάθαρη άποψη. Επιπλέον ένα 52% δήλωσε ότι δεν είναι σίγουρο αν υπάρχουν ακόμα παραδοσιακά συστήματα, με ένα 37% να είναι σίγουρο.

Το 56% των φοιτητών δήλωσαν ότι οι έλληνες αγρότες γνωρίζουν πολύ λίγα σχετικά με τις οικονομικές δυνατότητες της Αγροδασοπονίας, και το 69% ότι η εφαρμογή της Αγροδασοπονίας μπορεί να αυξήσει το εισόδημα των αγροτών. Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (84%) πιστεύει ότι η ενημέρωση των αγροτών σε θέματα επιδοτήσεων από την ΕΕ είναι θεμελιώδες στην επαγγελματική τους πορεία. Το 48% πιστεύει ότι υπάρχει χώρος στην αντίστοιχη αγορά υπηρεσιών για την ίδρυση Εταιρίας που θα συμβουλεύει τους αγρότες σε θέματα αγροδασοπονίας, και το 57% ότι οι αγρότες θα προσέρχονταν σε μία τέτοια Εταιρία για τη λήψη συμβουλών πάνω στην εγκατάσταση και το 72% πάνω στη συντήρηση των αγροδασικών συστημάτων.

Το 46% των φοιτητών βρίσκουν ενδιαφέρον να δουλεύουν για μία Εταιρία Συμβούλων αγροτών σε θέματα Αγροδασοπονίας και το 63% των φοιτητών ότι η συμμετοχή τους στην Εται-

ρία θα συμβάλλει στην προσωπική τους ανάπτυξη. Το 48% πιστεύει ότι η εργασία σε μία Εταιρία Συμβούλων μπορεί να τους προσφέρει σημαντικό εισόδημα. Σε μία τέτοια Εταιρία το 51% επιθυμεί να μοιράσει τον εργασιακό του χρόνο τόσο σε εργασίες πεδίου όσο και σε εργασίες γραφείου, ενώ το 57% θα επιθυμούσε να πληρωνόταν αναλόγως των συμβολαίων που θα έκλεινε για την Εταιρία.

Από τα παραπάνω προκύπτει η πολύ θετική άποψη των φοιτητών για την Αγροδασοπονία, αλλά και για την ενασχόλησή τους σε αυτή στελεχώνοντας ως επιστημονικό προσωπικό μία Εταιρία Συμβούλων των αγροτών σε θέματα Αγροδασοπονίας.

Σταματία Νασιάκου

Η βαλανιδιά του Παπαδιαμάντη

Ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης είναι ένας από του σπουδαιότερους λογοτέχνες του 19ου αιώνα, γνωστός και ως «ο άγιος των ελληνικών γραμμάτων». Έγραψε πολλά διηγήματα, μεταξύ των οποίων και το «Υπό την βασιλικήν δρυν». Στο διήγημα αυτό περιγράφει με έντονο πάθος και λυρισμό τα αισθήματα που ένοιωθε στην παιδική του ηλικία για ένα υπεαιωνόβιο δένδρο δρυός που βρίσκονταν έξω από τη χωριό του, στην πλαγιά του βουνού, όταν περνούσε δίπλα με τους γονείς του για να επισκεφθούν ένα καταυλισμό κτηνοτρόφων και να γιορτάσουν μαζί τους τις ημέρες του Πάσχα, του Αγίου Γεωργίου και της Πρωτομαγιάς. Τη δρυ αυτή την ονομάζει «βασιλική» και την χαρακτηρίζει ως «πάγκαλον και μεγαλοπρεπές δένδρον» και «νύμφη ανάσσουσα των δρυμώνων». Από την περιγραφή που δίνει είναι σαφές ότι πρόκειται για βαλανιδιά (*Quercus ithaburensis subsp. macrolepis*).

Πέρα από τη λογοτεχνική αξία του κειμένου, το διήγημα αποτελεί έναν ύμνο για τη βαλανιδιά και αναδεικνύει τις ψυχοσωματικές επιδράσεις που ασκεί στον άνθρωπο και, ιδιαίτερα, στα παιδιά. Χαρακτηριστικά λέει, ότι κάτω από τη σκιά της «Δρόσος, άρωμα και χαρμονή εθώπευσον την ψυχήν μου», ενώ «εκατοντάδες πουλιών ανεπαύοντο εις τους κλώνους της, έμελπον τρελά τραγούδια». Υπάρχει καλύτερη περιγραφή των υπηρεσιών

που προσφέρουν τα δένδρα; Αξίζει, λοιπόν, να διαβάσει κάποιος ολόκληρο το διήγημα, το οποίο και ακολουθεί.

Β.Π.Παπαναστάσης

φίλον του — έπειδὴ ἐντρέπετο, πολὺ ἐντρέπετο τοὺς φίλους καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του.

Καὶ ὅλα ταῦτα, ὅλαι αὐταὶ αἱ οἰκιακαὶ σκηναί, δὲν ἦσαν μεγάλα πράγματα· οὐδὲ ὑπῆρχε, τὴν ἀλήθειαν νὰ εἰπωμεν, μῶμος τις ἢ βαθεῖα κηλὶς εἰς τὴν οἰκίαν. Μόνον μικρολογίαι, παράπονα, ἡ αἰωνία ἐχθρὰ τῆς ἡσυχίας τῶν ἀνδρῶν, ἡ γκρίνια, ἡ ἀπαίσιας γκρίνια.

Τέλος, τὰ πράγματα εἶχον ἡσυχάσει, καὶ ἡ σύζυγος ὑπεσχέθη εἰς τὸ μέλλον νὰ εἶναι φρονιμωτέρα ἀπὸ τὴν μητέρα της. Καὶ ὁ Τζώνης ἐπεβίβαστο εἰς τὸ πλοῖον του διὰ νὰ ταξιδεύσῃ.

— Τί με κυττάζεις, γερο - Νικόλα; εἶπε. Μήπως δὲν ὑπάρχουν τάχα μπόρες καὶ στὴ στεριά; ... Πιὸ καλὴ εἶν' ἡ θάλασσα ... Κοκκῶνα θάλασσα μιὰ φορά!

Καὶ ὁ πλοίαρχος ἐκάγχασε.

— Γιὰ θυμίσου, εἶπε, τὰ δύο ἐκεῖνα παιδιὰ, τὰ Σκοπελιτάκια, πού τοὺς δώκαμε τὴ σκαμπαβία τίς προάλλες στὸ πέλαγο, γιὰ νὰ πᾶν στὸν τόπο τους ... Δὲν τοὺς ἄκουσες ἐστὶν τί νόστιμα τὰ ἔλεγαν: «Ἄσπρη φουρτούνα, κοκκῶνα θάλασσα, νύφη καμαρωμένη!» Πῶς δὲν εἶπαν καὶ πεθερά! ...

Ἄσπρη - Νικόλας ἐγέλα.

— Τί γελάς; Ἄκουσες κανένα παράξενο; Μάλιστα. Κοκκῶνα θάλασσα ... πεθερά.

Ἄσπρη - Νικόλας ἐγέλα.

— Μὰ τί γελάς; Μὰ βέβαια ... κοκκῶνα θάλασσα ...

Ἄσπρη - Νικόλας ἐγέλα. Ἄκουσες κανένα παράξενο; Μάλιστα. Κοκκῶνα θάλασσα, φουρτούνα πεθερά.

Ἄσπρη - Νικόλας ἐγέλα. Ἄκουσες κανένα παράξενο; Μάλιστα. Κοκκῶνα θάλασσα, φουρτούνα πεθερά.

Ἄσπρη - Νικόλας ἐγέλα. Ἄκουσες κανένα παράξενο; Μάλιστα. Κοκκῶνα θάλασσα, φουρτούνα πεθερά.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ ΔΡΥΝ

Ὅταν παιδίον διηρχόμην ἐχεῖ πλησίον, ἐπὶ ὄναριον ὄχουμενος, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ ἀπολαύσω τὰς ἀγροτικάς μας πανηγύρεις, τῶν ἡμερῶν τοῦ Πάσχα, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τῆς Πρωτομαγιάς, ἐρρέμβαζον γλυκὰ μὴ χορταίνων νὰ θαυμάζω περικαλλὲς δένδρον, μεμνομένο, πελώριον, μίαν βασιλικὴν δρύν. Ὅποιον μεγαλειὸν εἶχεν! Οἱ κλάδοι τῆς γλωφάραι, κατὰ μεσοτοί, κραταῖοι! οἱ κλώνες τῆς, γαμψοὶ ὡς ἡ κατατομή τοῦ ἀετοῦ, οὗλοι ὡς ἡ χαίτη τοῦ λέοντος, προεῖχον ἀναδεημένοι, εἰς βασιλικά στέμματα. Καὶ ἦτον ἐκεῖνη ἀνάσσα τοῦ δρυμοῦ, δέσποινα ἀγρίας καλλονῆς, βασιλισσα τῆς δρόσου ...

Ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς ἐστάλαζε καὶ ἔρρεεν ὀλόγυρά της ἀμάνια ζωῆς, δρόσος γλυκασμοῦ, μέλι τὸ ἐκ πέτρας. Ἐθαλπον οἱ ζωηρόροι ὅποἱ τῆς ἔρωτα θείας ἀμύγης, καὶ ἔπνεον ἡ θεοπεσία φυλλάς τῆς ἡμερον τρυφῆς ἀκηράτου. Καὶ ἡ κορυφή της, βαθύκομος, ἤγειρετο ὡς στέμμα παρθενικόν, διάδημα θεῖον.

Ἡσθάνομην ἄφατον συγκίνησιν νὰ θεωρῶ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο δένδρον. Ἐφάνταζεν εἰς τὸ ὄμμα, ἔμειπεν εἰς τὸ οὖς, ἐψύθυρεν εἰς τὴν ψυχὴν φθόγγους ἀρρήτου γοητείας. Οἱ κλώνες, οἱ ῥάμνοι, τὸ φύλλωμά της, εἰς τοῦ ἀνέμου τὴν σείσιν, ἐφαίνοντο ὡς νὰ ψάλλωσι μέλος ψαλμικόν, τὸ «Ὡς ἐμεγαλύνθη». Μ' ἔθελε, μ' ἐκλήλει, μ' ἐκάλεῖ ἐγγύς της. Ἐπόθουν νὰ πληθῶ ἀπὸ τοῦ ὑποζυγίου, νὰ τρέξω πλησίον της, νὰ τὴν ἀπολαύσω νὰ περιπτυχθῶ τὸν κορμὸν της, ὅστις θὰ ἦτον ἀγκάλιασμα διὰ πέντε παιδιὰ ὡς ἐμέ, καὶ νὰ

τὸν φιλήσω. Νὰ προσπαθῶ ν' ἀναρριχηθῶ εἰς τὸ πελώριον στέλεχος, τὸ ἄδρον καὶ ἄμαυρόν, ν' ἀναβῶ εἰς τὸ σταύρωμα τῶν κλάδων της, ν' ἀνέλθω εἰς τοὺς κλώνας, νὰ ὑψωθῶ εἰς τοὺς ἀκραιφνοὺς ... Καὶ ἂν δὲν μ' ἔδεχετο, καὶ ἂν ἀπέβαλεν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ μ' ἔρριπτε κάτω, ἂς ἔπιπτον νὰ κυλισθῶ εἰς τὴν γλῶσσιν της, νὰ στεγασθῶ ὑπὸ τὴν σιάν της, ὑπὸ τὰ ἀεωτώματα τῶν κλώνων της, τὰ ὅμοια μὲ στέμματα Δαυτὶδ θεολήπτου.

Ἐπόθουν, ἀλλ' ἡ συνοδεία τῶν οἰκείων μου, μεθ' ὧν ἐτέλειον τὰς ἐκδρομὰς ἐκεῖνας ἀνὰ τὰ ὄρη, δὲν θὰ ἤθελε νὰ μοὶ τὸ ἐπιτρέψῃ. Καὶ μίαν χρονιά, ἦτο κατὰ τὰς εὐρτάς τοῦ σωτηρίου ἔτους 186 ... καθὼς εἶχομεν διέλθει πλησίον τοῦ δένδρου, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Μέγα Μανδρὶ — ἦτο δὲ τὸ Μέγα Μανδρὶ μικρὸς συνοικισμός, θερινὸν σκήνωμα τῶν βοσκῶν τοῦ τόπου. Ἐκατοικοῦν ἐκεῖ ἐπὶ τὰ ὀκτὼ οἰκογενεῖαι ἀγροτῶν. Δύο ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τούτων συνεδέοντο πρὸς τοὺς γονεῖς μου διὰ δεσμῶν βαπτίσματος, κολληγοσύνης κτλ. καὶ ὅλοι ἦσαν φίλοι καὶ συμπατριῶτες μας.

Κατηρχόμθα ἐκεῖ συνήθως τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα εἰτα πάλιν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἢ τὴν Πρωτομαγιά, ἄλλοτε δὲ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἢ τῆς Ἀναλήψεως. Ἐπὶ τερπνοῦ λόφου ὑπῆρχε τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅπου ἐλειτουροῦμεθα.

Ἦγοντο ἐκεῖ χοροὶ καὶ πανηγύρεις· δρόσος καὶ ἀναψυχὴ καὶ χάρις ἐβασίλευεν. Ἐθύοντο ἀρνία καὶ ἐρίφια, καὶ σπονδαὶ ἐγίνοντο πυροζάνθου ἀνθοσμίου. Ἐτελοῦντο ἀγῶνες ἀμιλλῆς, δυσκοβολίαι καὶ ἄλλα. Ἐπλήττε τὰς πραεῖας ἡχοὺς ὁ φθόγγος τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς λύρας, συνοδεύων τὸ ἐρρυθμὸν βῆμα τῶν παρθένων πρὸς κύκλιον χορόν. Καὶ ἔαθαί, ἐρυθρότεπλοι βοσκοποῦλαι ἐπὶ δῶν, ἐπέτων, ἐκελεύοντο.

Καθὼς εἶχομεν φθάσει ἐκεῖ, τὴν χρονιάν ἐκεῖνην,

μὲ εἶχε κυριεύσει ζωηρότερον ἢ ἐντύπωσις ἡ μαγικὴ τῆς δρυός. Διηρχόμθα ἐκάστοτε οὐχὶ μακρὰν τοῦ δένδρου, ἀπέχοντος ἡμισείας ὥρας ὁδὸν ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Μανδρι. Ὁ δρόμος μας ἦτον ἐπὶ τῆς κλιτύος, ὀλίγον ὑψηλότερον τῆς θέσεως ὅπου ἴστατο τὸ δένδρον, ἔτεμε δὲ πλαγίως τὸ βουνόν ... καὶ ἡ δρὺς ἡ μαγικὴ, καθὼς ἐξηκολούθουν νὰ τὴν βλέπω ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν, μὲ ἰσοῦσε καὶ μὲ ἐκάλει, ὡς νὰ ἦτο πλάσμα ἐμφυχον, κόρη παρθενικὴ τοῦ βουνοῦ.

Κατὰ τὰς ποικίλας κυμάνσεις τῆς ὁδοῦ, σύμφωνα μὲ τὰ κοιλώματα ἢ τὰς προεξοχὰς τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὰς κινήσεις τοῦ ὄναριον, τὰς ἰδιοτρόπους καὶ πείσμονας — καθὼς ἐξάνοιγα τὸ πρῶτον τὴν δρύν, καθόσον ἐπλησίαζα ἢ ἀπομακρυνόμην ἀπ' αὐτῆς, τόσας θέας, ἀπόψεις καὶ φάσεις ἐλάμβανε τὸ δένδρον. Ἐκ πλαγίου καὶ μακρόθεν εἶχεν ὕψιν λιγυρὰς χάριτος, ἐγγύθεν καὶ κατὰ μέτωπον, προέκυπτεν ὅλη μεστή καὶ ἀμφιφανής, βαθύγλωρος, ἐπιβάλλουσα ὡς νύμφη.

Ὅλην τὴν νύκτα κοιμώμενος καὶ ἀγρυπνῶν, ὤνειρευόμην τὴν δρύν, τὴν θεοπεσίαν καὶ ὑψηλήν ... Τὴν πρῶταν ἐκεῖνην τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καθὼς εἶχεν εὐωδιάσει ὁ ναῖσκος ἀπὸ δάφνης καὶ λιβανωτίδας, καὶ εἶχε κρουσθῇ τρελὰ ἀπὸ παιδικὰς χεῖρας ὁ μικρὸς κώδων, ὁ ὑπεράνω τοῦ γέισου τῆς στέγης τῆς πλακοσκεποῦς, χαίρετίζων τὸ «Ἀνάστα ὁ Θεός», τὸ ὅποιον ἔφαλλον ὁ παπὰς ραῖνον τοὺς πιστοὺς μὲ πέταλα ῥόδων καὶ ἰων ... εἰτα, πρὶν ἀπολύση ἡ λειτουργία, ἐγὼ ἐγίνα ἀφαντος.

Διὰ πλαγίου, κρυφοῦ δρομίσκου, τὸν ὅποιον εἶχον ἀνακαλύψει τὴν προτεραιάν, ἤρχισα νὰ ἀνέρχωμαι τὴν ῥάχιν τοῦ βουνοῦ ... διευθυνόμενος πρὸς τὸ μέρος ὅπου εὐρίσκετο ἡ βασιλικὴ δρὺς. Ἐπίστευον ὅτι ἐγνώριζα καλὰ τὸν δρόμον.

Ἦτον ὅλη ἡ ὁδὸς ἀνωφερής, καὶ ἐγὼ ἔτρεχον, ἔτρε-

χον δια νὰ φθάσω ταχέως, ν' ἀσπασθῶ τὴν ἐρωμένην μου — ἐπειδὴ ἡ δρῦς ὑπῆρξεν ἡ πρώτη παιδικὴ μου ἐρωμένη — καὶ ταχέως πάλιν νὰ ἐπιστρέψω, φανταζόμενος, ὅτι ἡ ἀπουσία μου τότε δὲν θὰ παρετρηίτο, καὶ δὲν θὰ εἶχον ν' ἀκούσω ἐπιπλήξεις ἀπὸ τοὺς οἰκείους.

Πρὸ ἐμοῦ εἶχον ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸν ποιμεικὸν σκῆνωμα ὀλίγοι ἐκ τῆς τάξεως τῶν βοσκῶν, ἀπερχόμενοι εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ κοσμίωσιν ἀρνία καὶ τυρίον εἰς τοὺς κολλήγας, ἀποφέρεισι δὲ ἄλλα ὀψώνια ἐκ τῆς πόλεως. Οὗτοι θὰ ἐπέστρεφον πρὸς ἐσπέραν, καὶ δὲν ἦτο πιθανὸν νὰ συναντήσω τινὰς καθ' ὁδόν. Πλὴν παρ' ἐλπίδα εἶδον μακρόθεν ἄλλους ἐρχομένους πρὸς τὰ ἐδῶ, ἐν συνοδείᾳ γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ ὑποζυγίων· οὗτοι ἤρχοντο ἐκ τῆς πόλεως διὰ νὰ συνορτάσωσιν ἐν τῇ ἐξοχῇ πλησίον τῶν συγγενῶν τῶν, τῶν βοσκῶν.

Πάραυτα ἐξετάσθη τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐσπευσα νὰ κρυθῶ ὀπισθεν πυκνῶν θάμνων. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἂν μὲ συνήντων, μεμονωμένον, μακρὰν τῶν γονέων μου, πορευόμενον ἄγνωστον ποῦ, θὰ ἐπαρξενούοντο, καὶ ἂν δὲν μ' ἐπειθον νὰ κατέλθω μετ' αὐτῶν εὐθὺς ὀπίσω, ἐξ ἁπλάντος θὰ μὲ κατήγγειλον εἰς τοὺς γονεῖς μου, τοὺς ὁποῖους θὰ εὐρίσκον κάτω εἰς τὸ Μέγα Μανδρί. Ἦμην ἐνδεκα ἐτῶν παῖδιον.

Ἐκεῖνοι ταχέως ἀντιπαρήλθον, καὶ ἐγὼ ἀνέλαβα τὸν δρόμον μου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸν ἐχασα. Εἰς ἐν σταυροδρόμιον, ὅπου ἐφθασα, ἐπῆρα τὸν δρόμον ἀριστερά, τὸν ὑψηλότερον, καὶ ἀσθμαίνων ἐφθασα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ. Πλὴν ἡ μεγάλη δρῦς ὑπῆρξεν εὐεργέτις μου καὶ κηδεμὼν μου. Αὐτὴ μ' ἐξήγαγεν ἐκ τῆς ἀπάτης, ἐφάνετο δὲ ὡς νὰ μοι ἐνευε μακρόθεν, καὶ μὲ ὠδήγει νὰ ἐλθω πλησίον τῆς.

Καθὼς τὴν εἶδα χαμηλοτέρα, δεξιόθεν, ἀρεκτὰ μακράν, ἄφρατα τὸν δρομίσκον εἰς τὸν ὅποιον ἔτρεχα, καὶ

στραφεὶς πρὸς δυσμὰς ἤρχισα νὰ κατέρχωμαι, μέσῳ τῶν ἀγρῶν, ὑπερπηδῶν αἱμασιάς, χάνδακας, φραγμούς θάμνων καὶ βάτων, σκίζων τὰς σάρκας μου, αἱμάσσων χεῖρας καὶ πόδας... Τέλος ἐφθασα πλησίον τῆς ποθητῆς νύμφης τῶν δασῶν.

Ἦμην κατάκοπος καὶ πνευστιῶν. Ἀμα ἐφθασα, ἐρρίφθην ἐπὶ τῆς γλῶσσης, ἐκυλίσθην ἐπάνω εἰς παπαρούνας καὶ χαμολούλουν. Ἄλλ' ὅμως ἡσθάνομην κρυφῇ εὐτυχίᾳ, ὀνειρώδῃ ἀπόλαυσιν. Ἐρρέμβανον ἀναβλέπων εἰς τοὺς κλώνους τῆς τοῦ κραταιοῦ, καὶ ἀνοιγόμενον ἡδυσπαθῶς τὰ χεῖλιν εἰς τὴν πνοὴν τῆς αὐρας τῆς, εἰς τὸν θροῦν τῶν φύλλων τῆς. Ἐκατοντάδες πουλιῶν ἀνεπαύοντο εἰς τοὺς κλώνους τῆς, ἐμελπον τρελὰ τραγούδια... Δρόσος, ἄρωμα καὶ χαρμυνὴ ἐθάπενον τὴν ψυχὴν μου...

Ἦμην ἀποσταμένος, καὶ δὲν εἶχον κοιμηθῆ καλὰ τὴν νύκτα. Ὁ ὕπνος μοῦ ἔλειπεν. Εἰς τὴν σκιὰν τοῦ πελωρίου δένδρου, ἐν μέσῳ τῶν μηχανῶν του τῶν κατακοκκίνων, ὁ Μορφεὺς ἦλθε καὶ μ' ἐβαυκαλίωσε, καὶ μοι ἔδειξεν εἰκόνας, ὡς εἰς περιεργὸν παιδίον.

Μοῦ ἐφάνη, ὅτι τὸ δένδρον — ἐσώζον καθ' ὕπνον τὴν ἐννοίαν τοῦ δένδρου — μικρὸν κατὰ μικρὸν μετέβαλλεν ὄψιν, εἶδος καὶ μορφήν. Εἰς μίαν στιγμὴν ἡ ρίζα τοῦ μοῦ ἐφάνη ὡς δύο ὠραίαι εὐτορνοὶ κνήμαι, κολλημέναι ἡ μία ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, εἰτα κατ' ὀλίγον ἐξεκόλλησαν καὶ ἐχωρίσθησαν εἰς δύο· ὁ κορμὸς μοῦ ἐφάνη, ὅτι διεπλάσσετο καὶ ἐμορφοῦτο εἰς ὄσφιν, εἰς κοιλίαν καὶ στέρον, μὲ δύο κόλπους γλαφυρούς, προεχόντας· οἱ δύο παμμέγιστοι κλάδοι μοῦ ἐφάνησαν ὡς δύο βραχίονες, χεῖρες ὀρεγόμεναι εἰς τὸ ἄπειρον, εἰτα κατερχόμεναι, συγκαταβατικῶς, πρὸς τὴν γῆν, ἐφ' ἧς ἐγὼ ἐκεῖμην· καὶ τὸ βαθύφαιον, ἀειθαλὲς φύλλωμά μου ἐφάνη ὡς κόμη πλούσια κόρης, ἀναδεημένη πρὸς τὰ ἄνω, εἰτα λυομένη, κυματίζουσα, χαλαρομένη πρὸς τὰ κάτω.

Τὸ πόριμά μου, τὸ ἐν ὀνείρῳ ἐξαχθέν, καὶ εἰς λῆρον ἐν εἰδεί συλλογισμοῦ διατυπωθέν, ὑπῆρξε τοῦτο· «Αἱ δὲν εἶναι δένδρον, εἶναι κόρη καὶ τὰ δένδρα, ὅσα βλέπομεν, εἶναι γυναῖκες!».

Ὅταν μετ' ὀλίγον ἐξύπνησα, ὡς συνέχαιεν τοῦ ὀνείρου ἔσθον ἐν νῶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἱστορίας τοῦ τυφλοῦ, τὸ ὅποιον ὁ Χριστὸς ἐθεράπευσε, καθὼς εἶχον ἀκούσει τὸν διδάσκαλόν μας εἰς τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν «Κατ' ἀρχὰς μὲν εἶδεν τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα· δεύτερον δὲ τοὺς εἶδε καθαρὰ...».

Πλὴν δὲν ἐξύπνησα ἀκόμη, πρὶν ἀκούσω τί ἔλεγε τὸ φάσμα· ἡ κόρη — ἡ δρῦς, εἶχε λάβει φωνὴν καὶ μοι ἔλεγεν.

— Εἰπέ νὰ μοῦ φρεισθοῦν, νὰ μὴ μὲ κόψουν... διὰ νὰ μὴ χάμω ἀκουσίως κακόν. Δὲν εἰμ' ἐγὼ νύμφη ἀθάνατος· θὰ ζῶσω ὅσον αὐτὸ τὸ δένδρον.

Ἐξύπνησα ἐντρομος καὶ ἐφυγον... Ἦτο ἡδὴ μεσημβρία, καὶ ὁ ἥλιος ἐμεσουράνει. Ἐκαιεν ὑψηλὰ, ὑπεράνω τῆς κορυφῆς τῆς δρυός, ἥτις ἦτο σκιὰ ἀδιαπέραστος... Ἀπὸ τὸν ἀντικρινὸν λόφον ἤκουσα φωνὴν νὰ μὲ καλῇ ἐξ ὀνόματος.

Ἦτον εἰς μικρὸς βοσκὸς μὲ τὴν κάπαν του, μὲ τὴν στραβολέκαν του, καὶ μὲ δέκα αἴγας, τὰς ὁποίας ὠδήγει. Μοῦ ἐφώναξεν, ὅτι ὁ πατήρ μου μὲ ἀνεζήτηε ἀνίσυχος, καὶ νὰ τρέξω, νὰ φθάσω ταχέως ἐκεῖ κάτω...

Δὲ ἐνόησα τίποτε ἀπὸ τὸ μαντικὸν ὄνειρον. Ἀργότερα ἐδιδάχθην ἀπὸ ἐγχειριδίου μυθολογίας ὅτι ἡ Ἀμαδρῶς συναποθνήσκει μὲ τὴν δρῦν, ἐν ἧς εὐρίσκεται ἐνσαρκωμένη.

Μετὰ πολλὰ ἔτη, ξενιτευμένος ἀπὸ μακροῦ, ἐπέστρεψα εἰς τὸ χωρίον μου, καὶ ἐπεσκέφθην τὰ τοπία ἐκεῖνα, τὰ προσκυνητάρια τῶν παιδικῶν ἀναμνήσεων, δὲν εὐρον πλέον οὐδὲ τὸν τότεν ἐνθά ἦτο ποτὲ ἡ Δρῦς

ἡ Βασιλική, τὸ πάγκαλον καὶ μεγαλοπρεπὲς δένδρον, ἡ νύμφη ἡ ἀνάσσουσα τῶν δρυμῶν.

Μία γραῖα μὲ τὴν ρόκαν τῆς, μὲ δύο προβατίνας, τὰς ὁποίας ἐβοσκει ἐντὸς ἀγροῦ πλησίον, εὐρίσκειτο ἐκεῖ, καθημένη ἐξώθεν τῆς μικρᾶς καλύβης τῆς.

Ὅταν τὴν ῥώτησα τί εἶχε γίνῃ τὸ «Μεγάλον Δένδρον» τὸ ὅποιον ἦτο ἕνα καιρὸν ἐκεῖ, μοι ἀπήντησεν.

— Ὁ σχωρεμένος ὁ Βαργένης τὸ ἐκοψε... μὰ καὶ ἐκεῖνος δὲν εἶχε κάμει νισάφι μὲ τὸ τσεκούρι του· ὅλο θεόρατα δέντρα, τόσο σημαδιακά πράγματα... Σὰν τὸ 'κοψε καὶ ὕστερα, δὲν εἶδε χεῖρι καὶ προκοπή. Ἀρρώστησε καὶ σὲ λίγες μέρες πέθανε... Τὸ μεγάλο Δέντρο ἦτον στοιχειωμένο.

Ημερίδες για την Αγροδασοπονία

Λαμία 8-11-2013

Την Παρασκευή 8 Νοεμβρίου 2013, διοργανώθηκε Ημερίδα στη Λαμία (Κεντρικό Αμφιθέατρο ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας) από το ΓΕΩΤΕΕ Παράρτημα Κεντρικής Ελλάδας, Το Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος Καρπενησίου του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας και το Ελληνικό Αγροδασικό Δίκτυο με τίτλο «Αγροδασοπονία: μια νέα χρήση γης στα πλαίσια της ΚΑΠ 2014-2020». Στην Ημερίδα παρουσιάστηκαν τα οικονομικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα των αγροδασικών συστημάτων, η εμπειρία από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες σε δασογεωργικά και δασολιβαδικά

συστήματα και τέλος το άρθρο 23 της νέας ΚΑΠ που αφορά στην εγκατάσταση αγροδασικών συστημάτων σε γεωργική γη και δασικές εκτάσεις. Αναλύθηκαν οι προοπτικές εφαρμογής του στη χώρα μας και συγκεκριμένα σε γεωργικές και δασικές εκτάσεις. Στη συζήτηση που ακολούθησε διευκρινίστηκαν επιμέρους τεχνικά θέματα για την εφαρμογή του μέτρου στη χώρα μας. Στην Ημερίδα παραβρέθηκαν επιστήμονες από τον γεωτεχνικό χώρο, ερευνητές, καθηγητές Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι., φοιτητές, εκπρόσωποι Νομαρχιών και των Ο.Τ.Α., γεωργοί καθώς άλλοι ενδιαφερόμενοι για την αγροτική πολιτική, τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών των αγροτών και το περιβαλλοντικό όφελος για τη χώρας μας.

Πληροφορίες

Τηλέφωνα: 2310 992721, 992734

Fax: 2310 992729

E-mail: vrapan@for.auth.gr, konman@for.auth.gr

Ιστοσελίδα: www.agroforestry.gr

26 Φεβρουαρίου 2014

Ημερίδα

Η Αγροδασοπονία στα πλαίσια της νέας ΚΑΠ 2014-2020

Οργάνωση

ΕΛ.Γ.Ο.-Δήμητρα

ΓΕΩ.Τ.Ε.Ε.-Παράρτημα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας

Ελληνικό Αγροδασικό Δίκτυο

Πληροφορίες

Τηλεφωνα: 2310 992721, 992734
 Fax: 2310 992729
 E-mail: vrapan@for.auth.gr, konman@for.auth.gr
 Ιστοσελίδα: www.agroforestry.gr

Πληροφορίες

Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων και Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων
 Τέρμα Αλκμάνος (Ν. Χλωρού 1 και Ούλωφ Πάλμε), Ιλίσια, Αθήνα,
 τηλ: 210 7784 850
 Ώρα 9:30-14:00 π.μ.

Σκοπός Ημερίδας **Πρόγραμμα**

Η ανάδειξη της αγροδασοπονίας - μιας νέας επιστήμης αλλά πολύ παλιάς πρακτικής - ως μιας εναλλακτικής χρήσης γης για τη δημιουργία αειφορικών συστημάτων παραγωγής που προσφέρουν οικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη στον αγρότη, καθώς και η ενημέρωση για τις προοπτικές εφαρμογής του σχετικού αγροδασικού μέτρου στην Ελλάδα στα πλαίσια της νέας προγραμματικής περιόδου της ΚΑΠ (2014-2020).

Οργανωτική επιτροπή

ΓΕΩ.Τ.Ε.Ε. Παράρτημα Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας
 Σ. Ζαννόπουλος, Γεωπόνος
 Α. Ρέττας, Δασολόγος
 Π. Σάσας, Δασολόγος

ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων & Τεχνολογίας Δασικών Προϊόντων
 Γ. Καρέτσος, Δασολόγος

Ελληνικό Αγροδασικό Δίκτυο
 Κ. Μαντζανάς, Δασολόγος
 Β. Παπαναστάσης, Δασολόγος
 Α. Σδηροπούλου, Δασολόγος

09:30	Προσέλευση συνέδρων
10:00	Έναρξη - Χαιρετισμοί
Συντονιστές: Γ. Καρέτσος – Σ. Ζαννόπουλος	
10:30	Αγροδασοπονία: Μια νέα επιστήμη αλλά πολύ παλιά πρακτική Κ. Μαντζανάς, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
10:50	Δασολιβαδικά συστήματα Α. Παντέρα, ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας
11:10	Διέλειμμα
11:30	Δασογεωργικά συστήματα Α. Σιδηροπούλου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
11:50	Το αγροδασικό μέτρο στα πλαίσια της νέας ΚΑΠ και οι προοπτικές εφαρμογής του στην Ελλάδα Β. Παπαναστάσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
12:10	Παραμβάσεις-Τοποθετήσεις
12:30	Γενική Συζήτηση
14:00	Λήξη Ημερίδας

Κ. Μαντζανάς
Γ. Γραμματέας ΕΑΔ

Arnold M. Schultz (1920-2013)

Στις 25 Μαΐου 2013 έφυγε από τη ζωή πλήρης ημερών ο ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Berkeley Arnold M. Schultz. Πρόκειται για τον πρώτο συγγραφέα της γνωστής στα περισσότερα μέλη του ΕΑΔ πρωτοποριακής εργασίας για την αγροδασοπονία στην Ελλάδα που έχει τίτλο Agroforestry in Greece και κυκλοφόρησε από το Εργαστήριο Δασικών Βοσκοτόπων της Σχολής Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος το 1987. Η εργασία αυτή, αν και δημοσιεύτηκε ποτέ λόγω του μεγέθους της, εντούτοις αποτέλεσε το βασικό ανάγνωσμα για πολλούς δασολόγους που αποφάσισαν να ειδικευθούν ή να ασχοληθούν με την αγροδασοπονία. Ο καθηγητής Schultz ήρθε στο Εργαστήριο το 1987 με 6μηνη εκπαιδευτική άδεια με σκοπό να μελετήσει τα αγροδασικά συστήματα της Ελλάδας. Αν και όλα τα μέλη του Εργαστηρίου ήμασταν εξοικειωμένοι ως λιβαδοπόνοι με το συνδυασμό δένδρων και αγροτικών ζώων από την έρευνα και διδασκαλία που διενεργούσαμε σε βοσκόμενες δασικές εκτάσεις της χώ-

ρας μας, δεν είχαμε, όμως, ακόμα συνειδητοποιήσει ότι αυτό που κάναμε ήταν αγροδασοπονία! Βέβαια, ο γράφων είχε ακούσει τον όρο και είδε και σχετικά πειράματα στη Δυτική Αυστραλία, όταν την επισκέφτηκε το 1983, αλλά όταν τον ανέφερε σε μια ομιλία του στη Σχολή Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, όπου παρουσίασε τις εντυπώσεις του από το ταξίδι, ορισμένοι καθηγητές αντέδρασαν στη χρήση αυτού του ...καινοφανούς όρου, οπότε το όλο θέμα ...ξεχάστηκε. Ο καθηγητής Schultz μας έπεισε, ότι η αγροδασοπονία είναι μια νέα επιστήμη, άγνωστη μεν εκείνη την εποχή στη Ευρώπη, αλλά πολύ παλιά πρακτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη γενικότερα, επειδή ασχολείται με τη συγκαλλιέργεια δένδρων και ποωδών φυτών. Έτσι, ξεκινήσαμε μαζί του και γυρίσαμε όλη σχεδόν την Ελλάδα και καταγράψαμε τα παραδοσιακά αγροδασικά συστήματα που συναντήσαμε. Απόρροια αυτής της καταγραφής ήταν η εργασία που αναφέρθηκε παραπάνω.

Ο καθηγητής Schultz σε λευκώνα (δασογεωργικό σύστημα) του Αξιού τον Ιούνιο του 1987

Ο καθηγητής Schultz ήταν βασικά λιβαδοπόνος με ειδίκευση στην οικολογία και, ιδιαίτερα, την οικοσυστημολογία. Υπήρξε ένας από τους πρωτοπόρους επιστήμονες διεθνώς που ει-

σήγαγε στην επιστήμη και ειδικά στα λιβάδια στη 10ετία του 1970 τη συστηματική σκέψη και φιλοσοφία και βοήθησε να καθιερωθεί η έννοια του οικοσυστήματος στη μελέτη των οικολογικών φαινομένων. Καθιέρωσε το μάθημα «οικοσυστεμολογία», το οποίο δίδαξε σε πολλές γενιές προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών στο Berkeley. Επίσης, ήταν ο ιδρυτής του εκπαιδευτικού προγράμματος «Διατήρηση των Φυσικών Πόρων» στο Πανεπιστήμιο του Berkeley, από το οποίο πήρε στη συνέχεια το όνομα το σημερινό «Κολλέγιο των Φυσικών Πόρων» του Πανεπιστημίου. Η έρευνά του καλύπτει πολλά πρωτοποριακά λιβαδοπονικά και αγροδασοπονικά θέματα, αλλά και μεθόδους έρευνας με πολύ γνωστή την τράπεζα που εφεύρε για τη διδασκαλία των μεθόδων μέτρησης της λιβαδικής βλάστησης. Ο καθηγητής Schultz είχε μια ευρεία και ολοκληρωμένη σκέψη στην

αντιμετώπιση των οικολογικών φαινομένων, ήταν χαρισματικός δάσκαλος και εξαιρετικός άνθρωπος. Υπήρξε ένας από τους καθηγητές μου στις μεταπτυχιακές μου σπουδές στο Berkeley. Θυμάμαι ότι με είχε εντυπωσιάσει για την ευρύτητα της σκέψης του, για την έμφαση που έδινε στο «όλον» σε σχέση με τα «μέρη» του λιβαδικού οικοσυστήματος, για την προσήνεια και για τον καλοκάγαθο χαρακτήρα του. Ας είναι ελαφρύ το χρώμα της πατρίδας του Boulder του Colorado που τον σκεπάζει!

Β.Π.Παπαναστάσης

Φωτογραφικό υλικό

Οι συμμετέχοντες στην πρώτη συνάντηση του Ευρωπαϊκού Προγράμματος AGFORWARD

Στιγμιότυπα από τις Ημερίδες

Στην Λαμία....

Στην Αθήνα...

Υπεύθυνοι έκδοσης:

Μ. Βραχνάκης, Μέλος ΕΑΔ
Α. Σιδηροπούλου, Ταμίας ΕΑΔ
Κ. Μαντζανάς, Γ. Γραμματέας ΕΑΔ

Τώρα μπορείτε να επισκεφθείτε και να στέλνετε ενημερωτικό υλικό και φωτογραφίες και στην ιστοσελίδα του ΕΑΔ στο facebook:

<https://www.facebook.com/agrodasikodiktuo>